

Persbericht

Luxemburg, 23 september 2021

EU-steun voor hervormingen in Oekraïne niet doeltreffend bij de bestrijding van grootschalige corruptie

Volgens een speciaal verslag van de Europese Rekenkamer (ERK) heeft Oekraïne ondanks het optreden van de EU nog steeds te maken met grootschalige corruptie en gijzeling van de staat. De EU heeft geprobeerd corruptie in Oekraïne als horizontale prioriteit aan te pakken; zij heeft hier geld en energie in gestoken via diverse sectoren, van de concurrentieomgeving tot de rechterlijke macht en het maatschappelijk middenveld. Maar de verleende steun en getroffen maatregelen hebben volgens de auditors niet de verwachte resultaten opgeleverd.

Al meer dan twintig jaar steunt de EU Oekraïne bij zijn hervormingsagenda. De bestrijding van corruptie, die een groot obstakel vormt voor de ontwikkeling van een land en indruist tegen de waarden van de EU, maakt daar integrerend deel van uit. Grootschalige corruptie en gijzeling van de staat zijn wijdverbreid in Oekraïne; zij belemmeren niet alleen de concurrentie en de groei, maar schaden ook het democratische proces. Tientallen miljarden euro's gaan jaarlijks verloren als gevolg van corruptie. De Europese Commissie, de Europese Dienst voor extern optreden (EDED) en de adviesmissie van de EU hebben geprobeerd deze kwestie aan te pakken en hebben verschillende hervormingen ondersteund om de rechtsstaat te versterken en corruptie in Oekraïne te bestrijden.

De EU is zich al geruime tijd bewust van de banden tussen oligarchen, hoge ambtenaren, politici, de rechterlijke macht en overheidsbedrijven. De auditors merken op dat zij echter geen echte strategie heeft ontwikkeld voor het tegengaan van grootschalige corruptie. Zo worden illegale geldstromen, met inbegrip van het witwassen van geld, bijvoorbeeld alleen in de marge aangepakt. Niettemin heeft de EU veel hervormingen en activiteiten op het gebied van corruptiebestrijding in Oekraïne ondersteund. In de meeste gevallen hangt de mate van steun af van de vervulling van een aantal voorwaarden. Maar de Commissie heeft dergelijke vereisten vaak te ruim geïnterpreteerd, wat tot te positieve beoordelingen heeft geleid. De auditors noemen het visumvrije systeem als voorbeeld. De werking van dit systeem werd niet heroverwogen, hoewel twee van de drie voorwaarden voor EU-steun niet zijn vervuld.

Dit persbericht is bedoeld om de kernboodschap weer te geven van het speciaal verslag van de Europese Rekenkamer. Het volledige verslag is te vinden op eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

“Ondanks de diverse vormen van steun die de EU aan Oekraïne heeft aangeboden, blijven oligarchen en partijen met gevestigde belangen de rechtsstaat in Oekraïne ondermijnen en blijven ze een bedreiging vormen voor de ontwikkeling van het land”, aldus Juhan Parts, het lid van de Europese Rekenkamer dat verantwoordelijk is voor het verslag. “Oekraïne heeft een gerichte en efficiënte strategie nodig om de macht van oligarchen aan te pakken en de gijzeling van de staat terug te dringen. De EU kan een veel belangrijkere rol spelen dan tot nu toe het geval is geweest.”

Ter plaatse heeft de EU-steun slechts beperkte resultaten opgeleverd. Haar steun voor de bestrijding van concurrentieverstorende structuren en gedragingen was gericht op corporate governance en het afstemmen van de Oekraïense wetgeving op EU-normen. Met uitzondering van subsidies voor onafhankelijke mediabronnen en activisten was de EU-steun niet gericht op het identificeren van grootschalige corruptieregelingen waarbij overheidsbedrijven betrokken zijn. Aangezien echter zoveel ondernemingen in Oekraïne corrupte monopolies of oligopolies zijn, stellen de auditors dat de EU directer had moeten optreden om belemmeringen voor vrije en eerlijke concurrentie weg te nemen.

De EU-steun voor justitiële hervormingen heeft evenmin voldoende resultaten opgeleverd. Niettemin hebben de projecten en de bijstand voor capaciteitsopbouw van de EU geholpen bij het herformuleren van de Oekraïense grondwet en een groot aantal wetten. De auditors erkennen dat hierdoor ook de oprichting van een nieuw hooggerechtshof werd ondersteund. Deze resultaten lopen echter voortdurend gevaar door de talrijke pogingen om wetten te omzeilen en hervormingen af te zwakken. Deze hebben tot grote tegenslagen geleid die niet konden worden beperkt door EU-maatregelen.

Ook hebben de belangrijkste instellingen voor corruptiebestrijding die de EU heeft helpen opzetten, nog steeds moeite om zich te laten gelden. Het hele systeem voor het onderzoeken, vervolgen en berechten van corruptiezaken op hoog niveau is zeer kwetsbaar. Hoewel het Hooggerechtshof voor corruptiebestrijding veelbelovende resultaten begint te boeken, worden de doeltreffendheid, onafhankelijkheid en duurzaamheid ervan regelmatig in twijfel getrokken. Het nationaal bureau voor corruptiebestrijding is een ander voorbeeld. Mede dankzij politieke steun van de EU is het bureau operationeel en onafhankelijk gebleven, maar het ligt wel constant onder vuur en zijn uitspraken zijn afhankelijk van factoren zoals aanklagers en forensisch onderzoek. Als er één zwakke schakel in de keten zit, kan het geheel niet naar behoren functioneren, zo waarschuwen de auditors.

Achtergrondinformatie

Oekraïne is een land van het Oostelijk Partnerschap van de EU en ontvangt steun uit het Europees nabuurschapsinstrument, in het kader waarvan eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat als voorwaarde geldt. De Europese Commissie heeft sinds 2014 ongeveer 5,6 miljard EUR voor programma's voor macrofinanciële bijstand (MFB) en 2,2 miljard EUR voor bijstandsprogramma's vastgelegd. De Commissie staat ook garant voor 4,4 miljard EUR aan leningen van de Europese Investeringsbank. De EU is de grootste donor van Oekraïne.

Speciaal verslag nr. 23/2021 “Terugdringing van grootschalige corruptie in Oekraïne: meerdere EU-initiatieven, maar toch nog onvoldoende resultaten” is in 23 EU-talen beschikbaar op de ERK-website (eca.europa.eu).

Later dit jaar zal de ERK een verslag publiceren over EU-steun voor de [rechtsstaat in de Westelijke Balkan](#).

De ERK presenteert haar speciale verslagen aan het Europees Parlement en de Raad van de EU, alsook aan andere belanghebbende partijen zoals nationale parlementen, belanghebbenden uit de sector en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld. De overgrote meerderheid van de aanbevelingen in onze verslagen wordt in de praktijk omgezet.

Perscontact

Persdienst van de ERK: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu — M: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu — M: (+352) 691 553 547